

escapoló de drap blanc», doc. de 1352, Rubió, *Di-
plomatarí de l'Orient Cat.*, 276; «los oficiales --- del
present dret de entrades e exides --- sien tenguts de-
nunciar --- als cullidors e guardes de la bolla --- tots
draps de lana, bonets e *escapolons*, sayes, fustanis ---
que sien tengudes a pagar dret de bolla», doc. de les
Drassanes a. 1481 (ed. del *Consolat* per Moliné,
234). «Que algun mercader --- no gos carragar --- per
mar ne per terra algun drap o draps o *escapolons* o
escags --- fora la Ciutat de Barchinona sens albarà
dels collidors del dit dret de la bolla», «que alguna
persona no guos ordir algun *escapoló* que haja més
avant de XIII canes» en bans de Barcelona, de c. 1405
i 1425 citats per *DBal*.

Jo ho he sentit dir encara de jove a Barcelona en
aquest sentit propi, als venedors dels encants, a al-
gun vell de casa, etc. En literatura més aviat en accs.
més o menys figurades: «m'empenyien fora del carrer
de casa, --- a veure més cel, lo sol tot sencer, y no
ab <lleg. en> *escapulons* homeopàtics, a respirar
ayres purs», Em. Vilanova (*Plorant y Rient*, p. 6); 'ret-
tall', però en una forma dissimilada *escapaló*, AMAL-
cover (*BDLC* VIII, 159); allí també -oló: «Alguer ---
aqueix venerable *escapoló* de la nostra llengua» (id.
VII, 351), 'deixalla', Miquel Alcover (id. XIV, 105).
És també menorquí, *escapuló* (Febr. Cardona).

A Bna. se sent tant o més una variant alterada *es-
crupuló* (*DOrt.*), deguda simplement a repercussió de
la líquida i assimilació de la vocal; a mig camí queda
la següent: «Parlaràs o aquí 't dexo mut per sempre,
malvat *escrapuló* de dimoni! Tu ets l'espia dels lla-
dres!», MVayreda (*La Puny*, I, xx, p. 297); «el seu
escrapuló de bigoti, retallat a l'anglesa, eixancarrà el
rostoll daurat per damunt del llavi, i descobrí pel
dessota dues rengleres de dents ---», Feliu Elias
(«J. Sacs», *Vida i Mort dels Barcelonins*, p. 228).

Idea extravagant l'acceptada en l'únic assaig d'ex-
plicació etimològica, en *AlcM*: «De SCAPULA 'espat-
lla'. Què té a veure?, i és un mot inexistent en llatí
vulgar i romànic, sense parlar ja de la impossibilitat
fonètica de la -p-.

El mot existeix més enllà dels nostres límits Nord.
Trobem «auna de *escapolon* --- de tela --- a far lan-
sols» en una tarifa de Nimes, Ss. XIII-XIV (*PSW* III,
148) i se'n cita un altre ex. medieval en la *Revue des*
Soc. Sav. 6e.S., I, 547. Avui apareix *escapouloun* «un
coupon: petit reste d'une pièce d'étoffe» en llgd.
(Sauvages); i provençal «coupon». Fins més enllà dels
Alps: genov. *scapparon* 'resta de tela', que va passar
manllevat al campid. *scapparoni* (MLWagner, *ARom.*
xvi, 142). Pel Nord havia arribat almenys fins a Lió,
on apareix l'any 1320 *echapollons* «coupons» (PMe-
yer, *Rom.* xxv, 441). D'altra banda hi ha formes em-
parentades però no iguals: *scapol* que cita Meyer
d'una *Histoire de Cordes*; fr. *escapolin* «morceau
d'étoffe» [1650], que Vidos (*ARom.* xiv, 149) no
jutja prou bé (cf. *ARom.* xv, 452n.).

Dos detalls decisius per a l'origen: la -az quasi ge-
neral, i la -ch- de la forma lionesa proven que no es
tracta d'un mot parent del fr. *coupon* (de sentit en

part idèntic) sinó d'un ètímon amb ca. De fet apareix
escápou, -oul, amb sentit distint però comparable «bi-
llot» i amb variant *escapóu* (Vayssier); i, com sigui
que, al costat d'*escapoulou*, el dicc. llgd. de Sauvages
addueix un verb *escapoullà* «hacher, trancher, cou-
per», «ébaucher, dégrossir un ouvrage à la coignée»,
aquest ens obre els ulls puix que és idèntic al conti-
nuador de *CAPPULARE* 'capolar, picolar', excepte el
prefix *es-* afegit. En efecte també tenim *escapóu* «bi-
llot» en Vayssier, i en oc. ant. *esclapon* «petit éclat
de bois que détache la hache; copeau», documentat
en un parell de comptes llenguadocians de c. als se-
gles XIII-XIV (*PSW* III, 168), i *esclapa* id. «éclat de
bois, bûche» en un doc. dels Baixos Alps, c. al S. xv,
junt amb el verb *esclapà* «équarrir», «briser en
éclats», ibidem.

Escapollar, V. *escapar* *Escaporrut*, V. *caporra*
(CAP, compostos) *Escapra*, *escapre*, V. *escarpa*

ESCAPULA, 'omòplat', pres del ll. *scapŭla* 'mus-
cle', 'omòplat'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

DERIV.: *Escapular*; *subescapular*. *Escapulari* [Ra-
mon Llull], pres del b. ll. *scapularia* id., neutre plu-
ral de l'adjectiu *scapularis* 'que penja dels muscles':
Blanq. I, *NCL.*, 271.27; «de la Verge del Carme / ---
en só un seu devot, / en porto l'*escapulari* ---», cançó
del S. XVII, Milàf (*Romlo.*, 111.22); «Jesús porte
creu al coll y l'*escapulari*», id., 11.16; *escapulariada*,
escapulariat (*DAG.*), *escapularier*.

Escapullar-se, -ullir-se, V. *escapolir-se* (ESCAPAR)

ESCAPUS, pres del ll. *scapus* 'tija de planta', 'fust
de columna'. □ 1.ª doc.: *DFA*.

CFR.: *Escapiforme* [1868, *SLitCosta*].

Escaputxar, V. *caputxa* (CAPA): encreuament amb
CAP per floreig verbal *Escaquejat*, *escaquer*, *esca-
quista*, V. *escac*

ESCAR, 'atracador de barques', i abans 'grada, car-
cassa per construir una nau', del genovès antic *scaro*
(avui italià comú), i aquest, del gr. *ἑσχαδριον* 'grada',
diminutiu d'*ἑσχαδρα* 'fogar, llar'. □ 1.ª doc.: c. 1300,
Consolat, Muntaner.

Mot viu encara a les costes de tots els dialectes,
segurament a tot el domini lingüístic.¹ Es pronuncia
amb -r sensible (és errònia la pron. *eská* d'*AlcM*) per-
tot, llevat de Mallorca.² És el rebaix que es fa en una
platja per tal que hi pugui atracar còmodament una
barca: «Una barca de mitjana, sorpresa a la fonda pel
mal temps --- era empesa pels rompents --- mes no
estava pas deseparada: uns quants braus li havien
portat un cap, que la unia ja amb la terra --- Cent
tràmecs caven el sorral, obrint-hi un ample solc per
fer l'*escar* ---», Ruyra (*Pinya de Rosa* II, 99).

Aquest significat es deriva fàcilment del que tenia
en la llengua antiga, on s'anomenava *escar* cada una
de les armadures o carcasses que hi ha a les drassanes